

HISTORISCH GENOOTSCHAP ROTERODAMUM

Jaarverslag over 2015

Het verenigingsjaar 2015 opende met 2.146 en sloot met 2.089 leden. Ondanks de inspanningen van het bestuur om nieuwe leden te werven is het negatieve saldo door overlijden en opzeggingen 2x zo groot als de nieuwe aanwas.

Het bezoekersaantal aan de website daarentegen blijft stijgen: in 2015 met 22,8% van 31.771 in 2014 naar 39.023 in 2015.

In het verslag jaar verschenen vier afleveringen van de Kroniek, te weten:

#5 in januari, #6 in april, #7 in juni en #8 in november. Daarnaast werden twee papieren Nieuwsbrieven uitgebracht en een aantal elektronische nieuwsbrieven naar de leden die hun e-mailadres hadden opgegeven aan het secretariaat.

Historische Wel & Wee Cafés in 2015:

- 12 februari: **Wereld Oorlog II**
- 12 maart: **Monumentenbeleid**
- 9 april: **Een halve eeuw verandering in de haven**
- 13 mei: **'Steden schuilen niet'**,
- 9 september: **Monumentenlezing,**
- 4 oktober: **Tussen Droom en Daad**
- 12 november: **Presentatie jaarboekje 2015**
- 20 november: **Dubbellezing Anton en Hélène Kröller-Müller**
- 9 december: **50 jaar De Doelen, nu Rijksmonument**

Hieronder vindt u een weergave van de Historische Wel & Wee Cafés. Hiervoor is dankbaar gebruik gemaakt van de uitgebreide verslagen op <http://www.rotterdamum.nl> van de hand van Aad Koster.

12 februari: Wereld Oorlog II

Op 12 februari werd het eerste Historische Wel&Wee Café (HW&WC) van 2015 gehouden in het Donner Café aan de Coolsingel 119. Het onderwerp: WO II. Bij de opening van het Café probeerde de voorzitter, Melanie Post van Ophem, om wat 'orde in de chaos' te scheppen. Voor het eerst in het bestaan van het HW&WC was er zo'n grote opkomst. De drukte had te maken met de vertoning van de unieke oorlogsbeelden. Het NOS-journaal had een dag eerder reeds enkele minuten van de film vertoond en ook Radio/TV Rijnmond had kijkers en luisteraars opgeroepen naar Donner te komen. Diverse kranten hadden aandacht besteed aan het Café van Rotterdamum.

Mei 1940: begin Tweede Wereldoorlog

In 2015 is het 75 jaar geleden dat ook ons land betrokken werd in WO II. De angstvallig en nauwgezet nageleefde houding van neutraliteit mocht niet baten. Op 10 mei 1940 vond 'De Aanval' door Nazi-Duitsland plaats. En op 14 mei vond de genadeklap plaats: de Blitzkrieg stagneerde, o.a. bij de Maasbruggen in Rotterdam. De Duitse legerleiding besloot over te gaan tot het bombarderen van in eerste instantie Rotterdam.

Professor Paul van de Laar gaf een voorproefje van de grote expositie 'De Aanval' in de Onderzeebootloods op Heijplaat. Op 30 april a.s. zal deze expositie worden geopend. Op zijn geëigende manier beschreef Van de Laar de samenwerking in de voorbereiding van de

tentoonstelling met o.a. het Stadsarchief Rotterdam, het voorheen Oorlogs- en Verzetsmuseum en Joop de Jong. Uniek bij de samenstelling van de tentoonstelling is de betrokkenheid van Duitse musea en archiefinstellingen.

Een aandachtig gehoor voor de inleiding van Paul van de Laar

Met voorbeelden beschreef Van de Laar naar welke voorwerpen is gezocht. Zo is er sprake van een echte Heinkel die over water vanuit Duitsland naar de Heijplaat zal worden verscheept om te worden tentoongesteld. Eveneens zullen er Duits wapentuig en Duitse uniformen te zien zijn. Het wordt een unieke tentoonstelling die tot 25 oktober 2015 bezocht kan worden.

Tegelijk met de realisatie van de expositie 'De Aanval' zal het compleet verbouwde OorlogsVerzetMuseum Rotterdam worden heropend. Johan van der Hoeven, directeur van het 'oude-OVMR', onthulde de nieuwe naam: 'Museum Rotterdam 40-45 NU'. Hij benadrukte, dat de vernieuwing zit in een verschuiving van uitsluitend museum naar educatief centrum. Op deze manier hoopt hij de jeugd en schoolgroepen op een meer eigentijdse manier voor het oorlogsverleden van Rotterdam te interesseren. Bij een klein onderzoek onder scholieren bleek, dat met vond dat de oude opstelling teveel tekst bevatte. De nieuwe digitale technieken bieden daarin mogelijkheden, die de jeugd van nu meer zullen aanspreken. Het vernieuwde 'experience' museum is op 27 maart door burgemeester Aboutaleb geopend.

Piet Edelman: persoonlijke boek 'Hemelse wacht'

Vervolgens werd het woord gevoerd door de heer Piet Edelman. Binnenkort verschijnt een boek van zijn hand met de titel 'Hemelse Wacht voor Dag en Nacht'. Ondertitel: De oorlogsherinneringen van een Rotterdamse jongen in woord en beeld. Het boek volgt het wel en wee van de familie Edelman voor, tijdens en direct na de tweede wereldoorlog. Het begint met een beschrijving van het vooroorlogse leven in Rotterdam. Maar allengs wordt de sfeer

grimmiger. De impact van de oorlog op het dagelijkse leven van een kleine jongen wordt in zijn volle omvang duidelijk, te beginnen met het bombardement op Rotterdam. Piet Edelman heeft zijn oorlogsherinneringen vanaf 2004 beschreven en daarbij heeft hij 470 tekeningen gemaakt om de lezers te laten zien wat hij heeft meegemaakt. Na 10 jaar zwoegen is het boek half april verschenen (ISBN: 9789492055088).

Cor de Back: spontane bijdrage ingevoegd

Een spontane bijdrage werd geleverd door Cor de Back, schrijver en journalist Cor de Back. Hij "herinnert zich" de dag van zijn geboorte na het Duitse bombardement op Rotterdam op 14 mei 1940. Hij tekende die herinneringen op uit de mond van zijn moeder, Jacoba de Back-Kosten, 1901-1996:

"Mijn moeder was in verwachting van haar eerste kind en ik kon elk ogenblik geboren worden. Zij was vanuit de Mathenesserstraat op maandag, 13 mei 1940 in het Coolsingelziekenhuis opgenomen. Toen de Duitse bommen op 14 mei rond 13.20 uur de binnenstad van Rotterdam vernietigden, werd zij uit het inmiddels brandende deel van het Coolsingelziekenhuis naar de kraamkliniek van dokter Pannekoek op de Henegouwerlaan gebracht. Die nacht werd ik daar in de kelder geboren, temidden van angst, chaos, barende vrouwen en bloedende, vaak zwaargewonde Nederlandse mariniers en Duitse soldaten. Het is goed om hier mijn innige dank uit te spreken aan de artsen en verplegenden die daar zowel met de dood als met het nieuwe leven geconfronteerd werden, in diezelfde nacht en in diezelfde kelder. De binnenstad was grotendeels door de Heinkels verwoest en wat nog niet vernietigd was stond in lichterlaaie. De Henegouwerlaan bleef gespaard en de kraamkliniek heeft nog jaren als zodanig dienstgedaan, totdat er een gerechtsgebouw in gevestigd werd. Thans is het een zorghotel, De Magistraat.

Over de rest van mijn oorlogsjaren kan ik kort zijn: mijn vader werd maandenlang tewerkgesteld als puinruimer, ging daarna terug naar zijn oude werk bij Wilton Feijenoord aan de Westkousdijk, overleefde het vergeten bombardement van maart 1943, ondernam diverse hongertochten, ontliet de razzia van november 1944 en lag vervolgens een jaar met een ernstige tbc in het noodsanatorium aan de Mecklenburglaan, in de toenmalige Libanon HBS. De hongerwinter brachten wij thuis in de Mathenesserstraat door. Ik stond met mijn moeder regelmatig in de rij voor de gaarkeuken. We sprokkelden hout en ik kreeg zowaar af en toe een stuk brood van een Kriegsmarineman bij de poort van de scheepswerf, waar wij 's avonds mijn vader van zijn werk afhaalden: "Hier, Du Bub, für Dich", mijn eerste Duitse les. Op de Mathenesserbrug lagen die winter stervende mensen, van honger, kou en uitputting. Met suikerbieten, bloembollen en aardappelschillen overleefden wij. In mei 1945 kwamen de Canadezen, met hun chocola en biscuits. We renden achter hun vrachtwagens aan. Enkele dagen later stonden we weer in de rij, ditmaal voor het Zweedse wittebrood."

Patricia van Ulzen en Susan Hogervorst: vooraankondiging boek

Patricia van Ulzen (bekend van haar boek 'Dromen van een Metropool'), en Susan Hogervorst, beiden docent aan de Open Universiteit, hebben een boek geschreven over de wijze waarop Rotterdam het bombardement heeft herdacht. Dit boek heeft als titel 'Rotterdam en het bombardement, 75 jaar herinneren en vergeten'. De uitreiking van het eerste exemplaar wordt uitgereikt op 14 mei a.s. om 15.00 uur in de Rotterdamse Schouwburg. Bij dit boek gaat het niet zozeer om de herinneringen aan het bombardement zelf, maar hoe wordt er herinnerd, nu en hoe moet dat in de toekomst. Welke aspecten van herinneren zijn belangrijk en waarom. Ook elders in de wereld zijn bombardementen tot op de dag van vandaag schering en inslag. Hoe gaan we daarmee om.

'Einmalige' filmbeelden uit Bundesarchiv

Dankzij vasthoudendheid van Evan van der Most van DIG-it-UP zijn er unieke, nieuwe filmbeelden van Rotterdam direct na het bombardement, recent opgedoken in het Bundesarchiv te Berlijn.

Kees Vrijdag interviewt Evan van der Most over zijn zoektocht

Voor de vertoning van de beelden was toestemming nodig van de Nederlandse ambassade. Voorlopig mochten er twee minuten uitgezonden worden via de publieke media en online. In besloten kring was het mogelijk om zes minuten van de totale lengte van 15 minuten te vertonen. En die primeur werd mogelijk gemaakt voor vertoning tijdens het Historisch Wel & Wee Café van Rotterdam. De aanwezigen beloonden de heer Van der Most met een daverend applaus voor zijn vasthoudendheid om een en ander voor elkaar te krijgen.

Bombardement en Brandgrensrun

Liesbeth Levy, directeur van debatcentrum Lokaal, gaf een toelichting op het symposium over 'Herinneren en Herdenken', dat op woensdagavond 13 mei – dus op de vooravond van het bombardement van 75 jaar terug – plaats zal vinden. Sinds 2007 is er ieder jaar een essay geschreven door een bekende Nederlandse auteur of wetenschapper. Op deze bijzondere avond geven alle zes essayisten, in een nog nader te bepalen ruimte, hun kijk op de herdenking van het bombardement. Ook worden er die avond gedichten uit andere verwoeste steden voorgedragen, gecombineerd met beelden en muziek.

De herdenking van het bombardement op 14 mei 2015 wordt 's avonds om 21.00 uur afgesloten met een 'hoopgevende' run langs de 13 kilometer Brandgrens. Edwin Veekens, één van de initiatiefnemers vanuit 'Rotterdam Running Crew', vertelde wat de organisatie voor ogen staat met deze unieke hardloophmanifestatie langs de roodverlichte brandgrensspotjes in de grond. Alle lopers krijgen een groen T-shirt met een groen lampje, zodat een groen lint zich over de brandgrens zal bewegen.

Vanwege de grote belangstelling werd aan het einde van de avond de film nogmaals vertoond. Aangezien de film geen geluid of tekst bevat, heeft Evan van der Most, gesteund door enkele

aanwezig, toelichting gegeven op de locaties die in de film herkenbaar naar voren kwamen. Onder andere: de Laurenskerk, het Coolsingelziekenhuis, de Bijenkorf van Dudok, de oude schouwburg, de Beurs, Stadhuis en Postkantoor en de Meent.

12 maart: Monumentenbeleid

De ledenenquête die eind 2013 gehouden werd, leverde o.a. de volgende twee belangrijke resultaten op:

1. de leden wensten een mogelijkheid voor een meer frequente ontmoeting
 2. Rotterdam moest vooral staan voor het behoud van het cultuur historisch erfgoed.
- De leden werden op 12 maart jl. op hun wenken bediend. Tijdens het Historisch Wel & Wee Café van 12 maart jl. (de maandelijkse ontmoetingsmogelijkheid) stond het thema cultuur historisch erfgoed centraal. Voor dit tweede Café van 2015 was er wederom sprake van een grote opkomst. Ruim 130 personen bezochten de bijeenkomst die op een voortreffelijke wijze door bestuurslid Luuk de Boer was voorbereid.

De voorzitter, Melanie Post van Ophem heette alle aanwezigen van harte welkom. Op basis van de ervaring van het vorige café, toen de in Duitsland opgedoken film over het bombardement van Rotterdam werd vertoond, waar een grote hoeveelheid mensen op was afgekomen, is deze avond in een iets andere structuur gegoten. Zij sprak haar dank uit jegens de flexibiliteit waarmee Boekhandel Donner en de medewerkers van het Donner Café met ons meedenken en meebuigen. Leo van de Wetering, manager van Donner, werd in de gelegenheid gesteld om het maart-programma van de boekhandel te presenteren. Vervolgens gaf Melanie het woord aan Luuk de Boer om het thema van de avond in te leiden.

Rotterdam-voorzitter Melanie Post van Ophem opent; links Wethouder Adriaan Visser

Als eersten kregen Christine van Woensel en Wijnand Galema het woord. Zij publiceerden onlangs het boek "75 jaar Tunnelzicht". Het boek is samengesteld door bewoners en oud bewoners, waartoe het tweetal ook behoort, bij gelegenheid van het 75-jarig bestaan van het

pand, gelegen op de hoek van de 's-Gravendijkwal en de Rochussenstraat (tegenover de inmiddels afgebroken en gerenoveerde "rotte kies" van de straat). Het gebouw "Tunnelzicht" was naast het Witte Huis en het HBU gebouw één van de eerste hoge gebouwen van Rotterdam. Tot de bewoners behoren (nog steeds) veel kunstenaars. Tijdens de WO II hadden Duitsers enkele appartementen in gebruik genomen vanwege het zicht op de haven.

Vervolgens voerde Leonard de Wit, hoofd van de afdeling Strategie van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, het woord. Hij gaf een interessante verhandeling over de nieuwe wet Cultureel Erfgoed. Op dit moment zijn er meerdere wetten die van toepassing zijn op historisch erfgoed: de Monumentenwet, Wetgeving op het gebied van Ruimtelijke Ordening, de Erfgoedwet en andere sectorale regelgeving.

Het kabinet heeft opdracht gegeven om de wetten te bundelen tot één nieuwe wet, teneinde de wetgeving te vereenvoudigen en te uniformeren. Zes wetten en andere regelgeving worden vervangen en geïntegreerd tot één nieuwe wet. Deze wet is op 11 december 2014 ingediend. Er zijn door de Tweede Kamer 192 vragen gesteld en deze worden nu beantwoord. Het is de bedoeling dat de nieuwe wet op 1 januari 2016 in werking treedt. bij de nieuwe wetgeving wordt ook gekeken naar een betere bescherming van de interieurs van rijksmonumenten. Er zal een instandhoudingsplicht voor eigenaren komen, die ook gehandhaafd moet worden. Tevens wordt gekeken naar erfgoed in het digitale tijdperk. Deze informatie is heet van de naald. Volgens Leonard de Wit ligt men op schema.

Niels van der Vlist vervolgde de avond. Niels is directeur van Stadsherstel Historisch Rotterdam NV (niet te verwarren met de Stichting Stadsherstel Rotterdam, die zich vooral inzet voor het behoud van de molen in Delfshaven). De NV is in 1980 door Jacques Dutilh opgericht met als doel het historisch erfgoed voor Rotterdam te behouden, door daadwerkelijk panden (in verval) op te kopen, te herstellen en vervolgens te verhuren. De aankoop van panden wordt mogelijk gemaakt door aandeelhouders, die passie hebben voor monumenten en verstand hebben van vastgoed. Ook Roterodamum is één van de aandeelhouders.

Panden die door de NV zijn gerestaureerd en nog in bezit zijn, zijn o.a.:

- het Henkespand in Delfshaven
- het Heinekenpand in Crooswijk
- Hotel Pincoffs (het voormalige douanekantoor) in Feijenoord
- het Burgerweeshuis in Delfshaven
- de oude woning van Brenninkmeijer aan de Eendrachtsweg 67

Als voorbeeld van slecht beheer noemde Niels van der Vlist het pand aan de Mathenesserweg, dat door het Consulaat van Angola is aangekocht en waarvan de oorspronkelijke gevel van het monument werd wit geverfd. Hij heeft zelf aan de bel getrokken. Er bleek noch bij de nieuwe eigenaar noch bij de aannemer kennis en kunde aanwezig te zijn om met een monument om te gaan.

Van der Vlist memoreerde, dat er in de jaren 80/90 binnen de gemeente Rotterdam een actief monumentenbeleid was. In de periode 2002-2006 was er sprake van een behoorlijke achteruitgang onder aanvoering van CDA, VVD en Leefbaar Rotterdam. Van 2006-2010 en van 2010-2014 was er zelfs sprake van stilstand. Het huidige College van Leefbaar, D66 en CDA brengt daar mogelijk verandering in. Hij is blij dat wethouder Visser vanavond aanwezig is om zijn visie te geven op het gemeentelijk monumentenbeleid. Het College is inmiddels akkoord met de aanbevelingen als gevolg van de ingediende motie "Het historisch besef van Rotterdam". Commerciële verkoop van monumenten zal niet plaatsvinden zonder nadruk te leggen op het culturele aspect. Het advies van Van der Vlist: maak gebruik van de ervaring van architecten en adviseurs die kennis en inzicht hebben.

De volgende spreekster, Simone Rots, is zo'n adviseur met kennis van zaken. Zij is partner van Crimson, architectural historians. Haar bureau is betrokken bij het innovatief financieren en herontwikkelen van cultureel erfgoed. Zij is specifiek betrokken bij de transformatie van de Hofbogen (het oude spoorwegviaduct vanaf het Hofplein naar de Bergweg). Zij ziet de Hofbogen als een aanjager voor de gebiedsontwikkeling rond het traject. Het eerste deel vanaf het "Hofplein" is al aardig in ontwikkeling. Samen met de eigenaren probeert ze met behulp van nieuwe financieringsmogelijkheden een flexibel ontwerpproces op gang te brengen. Ook de rest van de Hofbogen moet, het liefst in samenspraak met de bewoners, verder ontwikkeld worden.

Na een korte pauze was het tijd voor wethouder financiën, binnenstad, cultuur en sport, Adriaan Visser.

Wethouder Visser licht het gemeentelijke monumentenbeleid toe

Hij begon met aan te geven, dat er sprake is van een (politieke) trendbreuk. Hij noemde het burgerlid van de Christen Unie, Mark de Boer, die ook in het Café aanwezig was, die nadrukkelijk aandacht in de Raad heeft gevraagd voor het cultureel erfgoed in de stad.

Er spelen nogal wat actuele zaken. "De Kuip" is een goed voorbeeld. Er wordt gesproken over een nieuwe Kuip, maar daar kan alleen sprake van zijn als er een goed plan is voor de oude Kuip.

Andere voorbeelden zijn: de Heemraadsingel als beschermd stadsgezicht en de Van Nelle fabriek. Het is toch geweldig, dat deze fabriek nu voorkomt op de Wereld Erfgoedlijst. Het 'pareltje' om trots op te zijn en dat vele toeristen met bussen vol naar de stad leidt.

De wethouder gaf verder nog aan, dat de Open Monumenten Dag in september gesponsord wordt door de Gemeente. "We nemen het cultureel erfgoed serieus" aldus Visser.

Hij gaf toe, dat nog niet alles vlekkeloos verloopt. Hij noemde het Van Waningpand aan de Nijverheidsstraat op Zuid, maar beloofde, dat hij dat de komende maanden gaat regelen. Ook noemde hij het pand van het Consulaat van Angola aan de Mathenesserlaan. Een pijnlijke kwestie. Er zijn goede gesprekken gaande met het consulaat om het aangekochte Rijksmonument zo goed als mogelijk te herstellen.

Als positief voorbeeld noemde hij het Zuiderziekenhuis. Daar wordt gewerkt aan een goede oplossing om het pand zoveel mogelijk te behouden.

Wethouder Visser concludeerde, dat de eerder genoemde motie heeft geleid tot:

- 1 Rotterdam is een stad met een groeiend historisch besef
- 2 er wordt een dubbele doelstelling gehanteerd: behoud én vernieuwen
- 3 cultureel historisch erfgoed heeft economische potentie
- 4 de gemeente erkent het belang van het erfgoed en omarmt initiatieven vanuit de stad
- 5 de gemeente heeft een voorbeeldfunctie ten aanzien van het cultuur historisch erfgoed.

Hierna volgde een debat, waaraan alle voornoemde sprekers deelnamen.

van links naar rechts: Mark de Boer, wethouder Visser, Leonard de Wit, Niels van der Vlist en Simone Rots. Gespreksleider Evert de Iongh.

Evert de Iongh, lid van de Provinciale Commissie Zuid Holland van de Erfgoedvereniging Heemschut probeerde samen met de deelnemers aan het debat de avond samen te vatten. Het is een goede zaak dat het behoud van cultuur historisch erfgoed op de agenda staat. Als verbeterpunten werden genoemd:

- er moet helderheid komen ten aanzien van de geïnventariseerde objecten die behoren tot het Gemeentelijk Monumenten Selectie Project (het GMSP)
- bij beschermde stadsgezichten moet sprake zijn van behoud (tenzij)
- cultuurhistorie moet geborgd worden in bestemmingsplannen
- er moet ook status verleend worden aan wederopbouwprojecten (aandachtsgebieden)

versterken)

- cultuurhistorie moet breder gecommuniceerd worden met zowel de stad als met professionals

Het wederopbouwjaar kan een nieuw startpunt zijn voor vernieuwde aandacht voor cultuur historisch erfgoed. Adriaan Visser gaf aan dat er sprake is van urgentie. We moeten iets doen. Er is een aantal jaren niets gedaan. Hij beloofde in gesprek te gaan met ambtenaren van de gemeente. Hij heeft veel huiswerk meegekregen, maar gaat met een goed gevoel naar huis. Al met al een interessante en zinvolle avond. Het tweede Historisch Wel & Wee Café van 2015 mag, vanuit de dubbele doelstelling van Rotterdamum, in de reeks worden bijgeschreven als geslaagd.

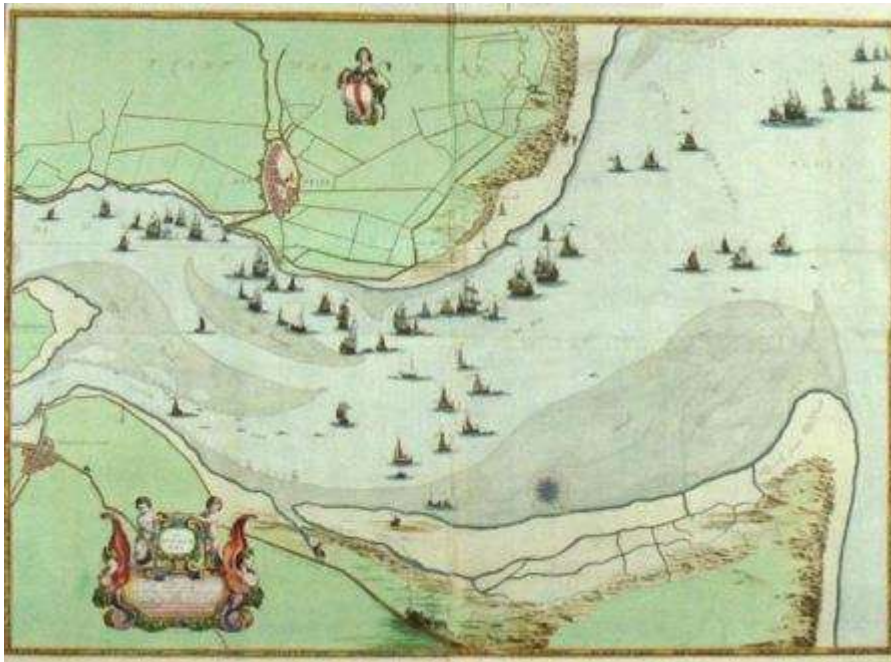
9 april: Een halve eeuw verandering in de haven

Op 9 april kwamen zo'n 80 mensen naar het Donner Café aan de Coolsingel voor weer een editie van het Historisch Wel & Wee Café. Deze keer was het thema van deze door Rotterdamum georganiseerde bijeenkomst *Vijftig jaar verandering in de Rotterdamse haven*. Na een korte introductie door voorzitter Melanie Post van Ophem stelde gastheer Sjaak van der Velden vier sprekers aan de zaal voor die ieder een speciaal aspect van de ontwikkelingen voor hun rekening namen.

Het spits werd afgebeten door oud-havenarbeider Chris Vennix. Hij nam de aanwezigen in woord mee naar het werk zoals dat er in de oude stukgoed aan toe ging. Sjouwen en tillen in weer en wind, maar ook een hoop lol en een eigen woordgebruik. Zo was het werk in een tijd die nooit meer terug komt omdat de containers het sjouwen vrijwel overbodig hebben gemaakt.

Daarna betrad Irene Jacobs het podium. Zij is conservator bij het Maritiem Museum en toonde aan de hand van een aantal kaarten en andere objecten uit de collectie van het museum hoe de Rotterdamse haven in de loop der eeuwen groeide. Van de monding van de Rotte in de Maas ontwikkelde de haven zich tot een complex van bijna 40 kilometer lang dat tegenwoordig zelfs tot in de Noordzee strekt.

Evert Smit die vorig jaar op zijn onderzoek naar havenstakingen promoveerde maar in een ver verleden als sjorder in Rotterdam actief was. Hij liet een aantal grafieken zien die duidelijk maakten dat de Rotterdamse havenarbeider al langer dan een eeuw een voorloper is als het in Nederland om staken gaat. Dat havenarbeiders zo radicaal zijn, komt volgens Smit door een specifieke havenarbeiderscultuur van 'vrije jongens', die zich niets laten zeggen door hun bazen. Zelfs de containerisatie heeft aan deze houding in de haven nauwelijks een eind gemaakt.

De laatste spreker was Frank de Kruif, een van de auteurs van het binnenkort te verschijnen boek *Pensioenmiljoenen*. In deze studie beschrijven De Kruif en Van der Velden, hoe in de jaren 90 van de vorige eeuw met de beste bedoelingen het pensioenfonds voor de haven werd omgezet in een naamloze vennootschap. Dat de bestuurders van de stichting die eigenaar werd van die NV vervolgens het vrije vermogen van ongeveer een miljard euro voor andere doelen dan pensioenen gebruikten, was niet te voorzien, legaal, maar ook moreel verwerpelijk.

In de pauze deelde oud-havenarbeider en vakbondsbestuurder Nico Sannes een van zijn gedichten over de haven uit. Samen met de vragen en opmerkingen na afloop maakte de ontmoeting tussen oude bekenden die elkaar soms al lange tijd niet meer hadden gezien, ook dit Historisch Wel & Wee Café tot een geslaagde bijeenkomst.

13 mei: ‘Steden schuilen niet’, debat over Herdenking bombardement 14 mei

Deelnemers aan het debat in Kriterion v.l.n.r.: Nelleke Noordervliet, Willem Schinkel, Tina Rahimy, Naima Azough, Marcel Möring en gespreksleider Liesbeth Levy.

9 september: **Monumentenlezing**, i.h.k. van Open Monumentendag

4 oktober: **Tussen Droom en Daad**, Dag van de Rotterdamse Geschiedenis

In de Centrale Hal van de Bibliotheek aan de Hoogstraat bouwden 75 jongeren en 75 'jongeren uit de karen '50' hun gedroomde stad na. In het kader van 75 jaar Wederopbouw. Architect Winy Maas componeerde met de bouwsels een droomstad.

Tijdens het aansluitende HW&WC was er o.a. een presentatie van de website over de Wederopbouw vwn Rotterdam in het oostelijk deel van de Binnenstad (het 'Hoogkwartier'). Paul van de Laar interviewde Ruud Spruijt, schrijver van het jeugdboek 'Rotterdam'.

12 november: Presentatie jaarboekje 2015

Tijdens een druk bezocht Historisch Wel & Wee Café werd op donderdag 12 november 2015 het nieuwe Rotterdams Jaarboekje uitgereikt aan oud-haven wethouder Henk van der Pols. Op de bijzondere locatie, het Verhalenhuis Belvédère op Katendrecht, waren veel speciaal genodigden en leden van Roterodamum samengekomen om het programma bij te wonen. René Spork van het Stadsarchief Rotterdam gaf het woord aan Linda Malherbe van het Verhalenhuis. Zij gaf op enthousiaste wijze weer hoe het Verhalenhuis tot stand is gekomen en welke activiteiten er regelmatig plaatsvinden. Voor verdere informatie bezoek de website van het verhalenhuis: www.verhalenhuisbelvedere.nl

Overigens is het nog steeds mogelijk om obligatiehouder te worden, zodat de noodzakelijke bouwwerkzaamheden en het onderhoud van het huis mogelijk kunnen zijn.

Grote opkomst in Verhalenhuis Belvédère op Katendrecht

Vervolgens nam René Spork het woord en gaf aan dat het Jaarboekje voornamelijk gewijd is aan de Tweede Wereld Oorlog. Volgend jaar zal alle aandacht uitgaan naar 75 jaar Wederopbouw van de stad. De manifestatie "Rotterdam viert de Stad" is daar een uiting van met als hoogtepunt het 50-jarig bestaan van concertgebouw De Doelen. In de eerste helft van 2016 zullen de Historische Wel & Wee Cafés aan dit thema gewijd zijn.

Recent is er een boek uitgekomen 'Rotterdam in de Wederopbouw 1945 – 1970', van de hand van Anne Jongstra en Arie van der Schoor, beiden van het Stadsarchief. Zij hebben de samenstelling van het boek gebaseerd op foto's uit de archieven van persfotograaf Arie Groeneveld en de collectie van de fototechnische dienst van Gemeentewerken, waardoor het boek uniek materiaal bevat.

Vervolgens werden twee filmfragmenten vertoond:

- over schrijver Jan Willem van de Wetering, wiens jeugdherinneringen in het Jaarboekje staan,
- een bijdrage over wederopbouwkunst, een film die in april 2016 op de televisie vertoond zal worden.

Els van den Bent van de Stichting Historische Publicaties Roterodamum kondigde de uitgave van het tweede Roterodamum-essay aan, dit maal geschreven door Kees Moeliker, beoogd directeur van het Natuurhistorisch Museum. Het essay wordt begin januari 2016 officieel gelanceerd en de leden van Roterodamum krijgen het met de Nieuwsbrief thuis gestuurd.

Tenslotte voerde Jantje Steenhuis het woord. Zij gaf aan dat het Jaarboekje sinds 1888 verschijnt. In 1947 is het Historisch Genootschap Roterodamum de groot afnemer geworden ten behoeve van de leden. Naast de gebruikelijke rubrieken, zoals de In Memoria en de dagelijkse Kroniek zijn er 5 bijzondere verhalen opgenomen.

Zij vond het een eer om het eerste Jaarboekje te mogen uitreiken aan de oud-havenwethouder Henk van der Pols. Met groot genoegen gaf zij hem het woord.

*een trotse Henk van der Pols neemt het eerste
Jaarboekje 2015 in ontvangst uit handen van
Jantje Steenhuis, directeur van het
Stadsarchief Rotterdam*

Henk vertelde, dat hij geboren is op Charlois. Op 1 september 1939, 16 jaar oud, trad hij als jongste bediende bij de Incassobank aan de Leuvehaven in dienst. Als geldloper is hij door de oude binnenstad gelopen en kende deze op zijn duimpje. Op 1 mei 1940, kort voor het bombardement, is hij in dienst getreden bij de RET. Gelukkig waren de kantoren en remises van de RET nog in tact en spoedig na de verwoesting reden er al weer trams en bussen door de stad. Hij heeft gewerkt totdat hij in 1943 werd opgeroepen voor de "Arbeitseinsatz" die hij echter kon ontlopen. Bij de grote razzia op 10 en 11 november 1944 heeft hij zich aangesloten bij de grote rij mannen die lopend de stad verliet. Henk van der Pols eindigde, dat hij dankbaar is voor de Wolfert van Borsele penning die hij bij zijn vertrek ontving en las de inscriptie op de penning:

*voor een Rotterdammer uit Zuid
die voor de hele stad
over de brug kwam*

20 november: dubbellezing Anton en Hélène Kröller Müller

In Donner Café gaven Ariëtte Dekkers en Eva Rovers een bijzonder inkijkje in de levens van Anton Kröller respectievelijk Hélène Kröller – Müller.

9 december: 50 jaar De Doelen, nu Rijksmonument

Het Historisch Wel & Wee Café van december was de aftrap van een serie Café's die in 2016 over de Wederopbouw zullen gaan. Het Concert- en Congresgebouw bestaat op 18 mei 2016 precies 50 jaar. De leden en andere genodigden verzamelden zich die middag op het Muziekplein.

Volle tribunes in het Horizon Muziekplein van De Doelen

Tijdens een gevarieerd programma van sprekers kwamen vele aspecten van en rondom deze 'monumentale dame' aan bod: historie, kunst, lokaal en landelijk erfgoedbeleid, de relatie met een historische vereniging en een jubileum in boekvorm.

De eerste spreker was Frank Roos, bestuurslid van Roterodamum en oud voorzitter van de Sociëteit Harmonie De Doelen. Hij schetste in grote lijnen de geschiedenis van 'De Doele' zoals deze voor het bombardement van 1940 gevestigd was aan het Doelwater.

Vervolgens ging Thieu Knibbeler, hoofd Bureau Monumenten en Cultuur Historie in

Rotterdam, in op de ontwikkeling van de oude stadsdriehoek in relatie tot de Wederopbouw. Er zijn 1.000 beschermde monumenten, er is de Brandgrensmarkering, er zijn acht beschermde stadsgezichten en twee wederopbouwgebieden in de stad.

Tenslotte vele aandachtsgebieden. De wederopbouw heeft in 'schillen' plaatsgevonden. De Laurenskerk en het Schielandshuis zijn gerestaureerd.

Conclusie hedentendage:

- Rotterdam is een stad met een groeiend historisch besef
- men kiest voor behoud en vernieuwing
- het cultuurhistorisch erfgoed heeft een belangrijke economische potentie
- er is draagvlak bij de gemeente

Het Historisch Genootschap Roterodamum is nauw betrokken bij het kiezen van 20 projecten per jaar uit de selectielijst van wederopbouwprojecten. Een goede zaak. Uit de enquête die in 2013 onder de leden is gehouden, bleek, dat het overgrote deel van de leden het opkomen voor cultureel erfgoed een belangrijke taak voor het Genootschap vindt.

Dat er draagvlak is binnen de gemeente werd duidelijk uit een bijdrage van burgerlid voor de Christen Unie/SGP: Mark de Boer. Hij gaf aan dat de CU/SGP een kadernota heeft geschreven, dat ondersteund wordt door D66. Deze nota heeft de discussie aangewakkerd. Hij noemde drie punten uit de nota:

1. We moeten het verhaal van de gemeentelijke monumenten - ook digitaal - vertellen!
2. Rotterdamse panden (met kunst) inventariseren
3. Hoe gaan we om met eigen erfgoed

Een andere interessante bijdrage werd gegeven door kunsthistorica Carla Hendriks. Zij ging uitvoerig in op de aanwezige kunst in De Doelen, die door de argeloze concertbezoeker niet altijd wordt opgemerkt.

Carla Hendriks, kunsthistorica over de kunst in De Doelen

Het voert te ver om alle informatie en beelden die zij presenteerde hier voor het voetlicht te brengen. Er zijn twee kunstroutes uitgezet in De Doelen:

1. Kunstroute Grote Zaal Kwartier en 2. Kunstroute Kleine Zaal Kwartier.

Bezoek www.dedoelen.nl/kunst voor uitgebreide informatie over de werken. Veel van de kunst is pure Wederopbouwkunst die bij de oplevering van De Doelen in 1966 was aangebracht. Een bekend werk waar "overheen gelopen wordt" is het mozaïek in de marmeren vloer bij de ingang van de Grote Zaal. Het is een werk van Wally Elenbaas uit 1965: een intarsia, een vorm van inlegwerk van marmer en natuursteen.

Aan het slot van het Historische Wel & Wee Café werd bekend gemaakt dat De Doelen het predicaat Rijksmonument heeft verworven.

Andere activiteiten in 2015:

- 13 mei: Algemene ledenvergadering, met afscheid penningmeester Aad Koster. Belangrijkste besluit was de votering van een bedrag € 10.000 voor een investering in een nieuwe website.

Aad Koster nam 13 mei afscheid als penningmeester. Naast zijn vrijwillige inzet voor Roterodamum is hij ook op allerlei andere gebieden zeer actief voor de stad Rotterdam. Daarom ontving hij tijdens zijn afscheid uit handen van burgemeester Aboutaleb de Erasmusspeld. Emile Hermans volgde Aad Koster op als penningmeester.

- 9 juli : excursie naar Jachthuis Sint Hubertus en Radio Kootwijk.

De traditionele Jaarlijkse excursie ging dit jaar naar het Jachthuis van hiet echtpaar Kröller Müller.

- 14 augustus: halvedags excursie expositie 'De Aanval'

- 12 september: uitreiking Monumentenschildje Mausoleum begraafplaats Oud Kralingen

- 25 november: halvedags excursie naar Patriciërshuis en expositie A.C Hauck

Initiatiefnemer Laurens Gooshouwer geeft in de Stijkkamer van het 'Museum Patriciërshuis' in Dordrecht een toelichting op het monument en haar inhoud.

Stichting Stadsherstel Historisch Rotterdam

De omzet van de korenmolen "De Distilleerketel" heeft zich, ondanks de sluiting van de winkel, goed weten te handhaven.

Eveneens positief was de grote belangstelling voor het bezoeken van de molen tijdens de Open Monumentendagen op 11, 12 en 13 september 2015.

De inhoud van de website van de molen wordt geactualiseerd en vernieuwd.

In de samenstelling van het bestuur heeft zich een wijziging voorgedaan. Na een bestuurslidmaatschap van 28 jaar heeft de penningmeester Constant van den Steenhoven het beheer van de financiën van de stichting overgedragen aan Elisabeth Pechtold-van Opstall.

Stichting Historische Publicaties Roterodamum

In 2015 zijn de volgende nummers uitgegeven in de reeks historische publicaties:

192. Hans Zirkzee - Jazz in Rotterdam, de geschiedenis van een grote stadscultuur.
193. Willem Heijbroek - Louis van Roode (1914-1964), meester in monumentaal maatwerk.
194. Frank de Kruif en Sjaak van der Velden - Pensioenmiljoenen
195. Dik Vuik - Je kunt weg als je wilt. Van onderlinge vrouwenbescherming naar opvang bij huiselijk geweld in Rotterdam, 1901-2015